ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 188 ՏԱՍՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հ. Շաբաթ, 17 Հոկտեմբերի 1898 Հ. Շաբաթ, 17 Հոկտեմբերի ՏԱՍՆԵՒՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 188

Տարեկան՝ 10 րուբլի, վեց ամիսը 6 րուբլի, հրեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ.
Թիֆլիսում ամիսը՝ 1 ր., հատու 5 կ.
Բաժանորդ գրւում են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատունը։

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Норъ-Даръ“
կամ Tiflis, Rédaction „Nor-Dar“

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը։ Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուներով։ Յայտարարութիւնների գառին՝ 2 կ., բեկլամների համար՝ կրկնապատիկ։

«Նոր-Դար»-ի խմբագրատունը գտնւում է Ծօղլայա-վադավոզնայա փ. Ա և Գ քաղաքամասերի սահմանում, Այվազովի տունը, № 20, Սապեօրնի զօրանոցի դիմացը։

Պօղոս Տէր-Յովհաննիսեանը ցաւօք սրտի յայտնելով իւր ամուսին

ԵՂԻՍԱԲԷԹ ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ

մահը, խնդրում է ծանօթներին և ազգականներին չնորհ բերել յուղարկաւորութեան։ Թաղումը լինելու է հոկտեմբերի 18-ին, կիրակի օրը, Մուխրան գիւղում։ Կիրակի առաւօտեան Թիֆլիսից մեկնող ժամը 9 և 10 րոպ. № 1 գնացքը, համաձայն երկաթ. վարչութեան կարգադրութեան՝ կանգ կառնի Քասնկա կայարանում 2 րոպ. (1109) 1—1

ԱԶԳ

Նրանց, որոնք դեռ չեն վճռել այս տարուայ *ընժանորդագինը* և նրանց, որոնց վրայ անցեալից *ապառիկները* են մնում, խմբագրութիւնս յիշեցնում է իրենց պարտքը։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.—Ի՞նչ պէտք է անել։
Քրոնիկոն.—Լուրեր Ժանտախտի Անդրկասպեան երկրում և Վենետայում։
Մամուլի շուրջը։
Թղթակցութիւններ. — Սալմաստ։
Նամակ խմբագրութեան։
Քաղաքական.— Փաշոպայի խնդիրը։
Լոնդոնի լուրեր։
Հեռագրներ։
«Նոր-Դար»-ի պատասխաններ։
Բանասիրական.—Սպանուած աղունին։
Տիգիկատու։
Յայտարարութիւններ։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՊԱՆՈՒԱԾ ԱՂԱՒՆԻՆ

—

ՎԻՊԱԿ

—

IV *)

Հրաժարուելով Բաղրամեանների առաջարկած ընթրիքից, ես վեր կացայ հրաժեշտ տալու իմ նոր ծանօթներին։ Ձնահյելով պատահած դէպքերին, Գարեգինը, ըստ երևոյթին, ուզում էր մնալ, բայց, տեսնելով որ ես ոչ մի պայմանով մատդիր չեմ մնալու, ինքն էլ վերկացաւ և նոյնպէս հրաժարուեց ընթրիքից։

Դուրս եկանք։

Խղճի սիրտն այնքան կոտրուած էր, որ մեղքս գալիս էր ասելու այն, ինչ որ անհրաժեշտ էի համարում ասել։ Բայց և այնպէս, երկար տեղ լուռ գնալուց յետոյ, չդիմացայ և ասացի.

—Լսիր. քանի ուշ չէ, ձեռք վերցրու այդ աղջկանից։

Գարեգինը իսկոյն չպատասխանեց։ Նա մի քայլ յետ մնաց։

—Ցետոյ կարող եմ, — ասաց նա։

Ձայնից նկատեցի, որ թուքը կուլ տուեց։

*) Տես «Նոր-Դար» № 186.

Թիֆլիս, 16 հոկտեմբերի 1898 թ.

Ի՞ՆՉ ՊԱՏՃԱՌ Է ԱՆԵԼ

—

«Նոր-Դար»-ի 185-րդ համարում մեր ժողովրդի ցաւերից մէկի վերայ մատնացոյց լինելով և յիշելով, թէ ինչպէս շատ գիւղեր, հայ գաղութները մնում են առանց հոգևոր մխիթարութեան, առանց քահանայի, թէ ինչպէս մեռնում են երեխաները առանց մկրտութեան և հիւանդները առանց ս. հաղորդութեան, իսկ ննջեցեալները լաթալում են առանց քահանայի ու եկեղեցական կարգերի, վերջացրինք մեր խօսքը հետևեալ նկատողութեամբ.«Վերջապէս ժամանակ է հին սիստեմը և հին ռեժիմը փոխել և ժամանակ է, որ Ս. Էջմիածինը ծանօթանայ ամեն կողմը ցրուած հայ համայնքների, նրանց թուի, նրանց կացութեան ու կարիքների հետ և այդ կարիքները լցուցանելու միջոցների ձեռնարկէ»։

Կրկնում ենք, ժամանակ է, որ հին սիստեմը փոփոխութեան ենթարկուի։ Առաջ իւրաքանչիւր գիւղի, քաղաքի համայնքին էր թողնուած իւր կրօնական-եկեղեցական պահանջների հոգացողութիւնը և հին նահապետական սովորութեան համաձայն՝ իւրաքանչիւր համայնք, քաղաքի է թէ գիւղական, սիրտ ապրեցնէր իւր ընտրած ծխական քահանային յօժարակամ նուէրներով։

Առաջուայ պարզ կեանքին համապատասխանում էր քահանայ պահելու եղանակը. այն ժամանակուայ քահանան գոհ էր և կարողանում էր լցուցանել իւր օրեկան պէտքերը իւր հօտից ընտացած կամաւոր նուէրներով, վարձատրութիւնով։

Գուցէ կամաւոր վարձատրութեան սկզբունքը, որ իւր կողմն ունի աւանդական սովորութիւնը, այլ տեսակէտից գերազանց ու նուիրական է մեր եկեղեցու համար և համապատասխանում է եկեղեցու հոգւոյն, բայց կեանքը փոխուել է. շատ տեղերում քահանաները ոչ թէ ընտրւում, այլ նշանակւում են, ինչպէս որ թեմական առաջնորդները, որոնք չեն ընտրւում, այլ նշանակւում են, հետևաբար դրանց ապրուստի հոգացողութիւնը չպէտք է այսուհետև կախուած լինի ծուխի կամ ժամաւորի բարեհաճ և կամաւոր նուիրատուութիւնից։

Վարձատրութեան այդ սիստեմից, այժմեան՝ նոր պայմաններում, օգտւում են աւելի ճարպիկ քահանաները, աւելի շատ ծուխեր ձեռք բերելով, և մեծ մասամբ մնաստւում են այն ծխականները, որոնք հարուստ չեն։

Այժմեան քահանան իւր ապրուստի հոգացողութիւնն իրեն վրայ ձգած տեսնելով, ամեն բանի վրայ մտածում է, բացի իւր ծուխի բարօրութեան կամ եկեղեցու պայծառութեան մասին։ Նա միայն այն է մտածում, թէ ինչպէս անէ, որ իւր եկամուտի աղբիւրները չատացնէ, և, ի հարկէ, չեղւում է ուղիղ ճանապարհից և ամենևին չի էլ մտածում իւր չունևոր կամ աղքատ ծուխերի կրօնական պէտքերի մասին։

Ուրիշ բան կըլինէը, եթէ ծխատէր քահանան հաստատ և որոշած ռոճիկ լինէը ստանալիս և պարտաւորուած լինէը միայն այդ ռոճիկով բաւականանալու և ուրիշ գործով չզբաղուելու։

Մեր նպատակը չէ այստեղ քահանաներին որոշ ռոճիկ տալու խնդիրը քննադատութեան առնել, մենք կամեցանք միայն դրանով ցոյց տալ, որ մինչև մեր օրերը կամաւոր նուէրների վրայ հիմնուած սիստեմը հնացած է և դրա տեղ պէտք է հանդամանքների համաձայն նոր սիստեմի հետևել։

Երբ կամաւոր նուէրների սիստեմը մէկ կողմը ձգենք, կըտեսնենք, որ կան գիւղեր կամ համայնքներ, որոնք միջոց չունին իրենց սեպհական ծախքով, նուիրատուութեամբ պահպանելու եկեղեցին, ապրեցնելու ծխատէր քահանային։

Բայց որովհետև այդ գիւղը, այդ համայնքը չպէտք է մնայ առանց եկեղեցու, գիւղական ժողովուրդն առանց հոգևոր հովուի, հասկանալի է, որ Եկեղեցին ինքը պէտք է հոգայ յիշեալ գիւղի պահանջները, ինքը պէտք է նրա համար եկեղեցի կանգնեցնէ, քահանայ նշանակէ, հետևաբար և ինքը պէտք է ապրեցնէ այդ քահանային։

Այստեղից պարզ է, որ հոգևոր Ծայրագոյն Իշխանութիւնը, մեր եկեղեցիների Մայրը՝ Ս. Էջմիածինը ինքը պէտք է հսկէ ամեն տեղ ցրուած հայ գաղութների, հայ համայնքների վրայ և հոգոյ նրանց կարիքը. մէկ տեղ գիւղն այնքան կարողութիւն չունի իւր միջոցներով կանգնեցնելու եկեղեցի, ինքը պէտք է միջամտէ և եկեղեցի շինէ. միւս տեղ համայնքը չքաւոր է, այնքան միջոց չունի, որ պահէ մի քահանայ և ապրեցնէ նրան, ինքը՝ Ս. Էջմիածինը պէտք է նշանակէ քահանայ և ապահովէ նրա ապրուստը։

Ընդունելով այն սկզբունքը, որ եկեղեցին մէկ է և թէ ունեւոր հարուստ եկեղեցին պարտաւոր է օգնութիւն հասնել, նրա պատճառ չքաւոր, աղքատ եկեղեցուն, այլապէս՝ ունեւոր համայն-

---

Ակամայ կանգ առայ և զարմացած նայեցի նրա դէմքին։

—Մ'թէ, յիրաւի, այնքան սիրահարուած ես, որ չես կարող։

—Այո, չեմ կարող։

—Բայց, յիմար, մ'թէ չես տեսնում, որ նա քեզ չի հաւանում,—զայրացած բացականչեցի ես։—Եւ ոչ թէ միայն չի հաւանում, այլ և տեսնել անգամ չի ուզում քեզ։

—Ի՞նչ անեմ։ Ես սիրում եմ։

—Լսիր, յիմար, ինչ եմ ասում,—զայրոյթս զսպելով, բարեկամաբար ասացի ես և, առնելով նրա թևը, առաջ տարայ։—Նա խիստ յամառ և գլխաւորը, չարահոգի աղջիկ է, այնքան չարահոգի, որ ամենևին չի կարողանում զսպել իրեն գոնէ լոկ քաղաքավարութեան համար։ Ի՞նչ ես նայում նրա հօր ասածներին. նա նոյնքան ագահ սիրտ ունի, որքան դու—գայլի սիրտ։ Նա քո կեանքը կը թունաւորի։

—Ինչ անեմ։

—Փու, իդիօտ,—սրտանց թքեցի ես և, նրա թևը թողնելով, քայլերս արագացրի։

Այլ ևս ինչ խօսէի այդ ախմախի հետ, որ իւր սեպհական երջանկութեանն անգամ այդպէս անփոյթ կերպով էր վերաբերւում։ Բայց ոչ. անփոյթ բառը ես սխալ գործածեցի։ Նա անփոյթ չէր. ընդհակառակը, նրա յուսահատօրէն հնչող ձայնից նկատում էի, որ Սառայի վարմունքը չափազանց ազդել է նրա բարի սրտին, բայց նա կամքի այնքան քաջութիւն չունէը, որ դիմադրէր Սառայի իւր վրայ հէնց սկզբից թողած ապաւորութեանը, որին նա «սիրահարութիւն» էր անուանում։ Սակայն ես ապշած էի մնացել, թէ մ'թէ այդ կռւարար աղջիկը կարող էր մարդու մէջ որ և է քնքոյշ զգացում յարուցանել, բացի չետ մղող զգացումից, որպիսի զգացում թողել էր, օրինակ, ինձ վրայ։ Այդ բանը մանաւանդ զարմանալի էր Գարեգնի վերաբերմամբ, որին շատ լաւ ճանաչում էի, գիտէի, թէ որքան մեղմ սրտի տէր է։ Կամայակամայ գալիս էի այն եզրակացութեան, թէ Սառայի արտաքինը (որը, յիրաւի, հրաշալի էր) այնքան զօրեղ ապաւորութիւն էր գործել բարեկամիս վրայ, որ նա կորցրել էր մարդկանց նկարքինը գնահատելու ընդունակութիւնը։

—Ես նրան առիթ չեմ տալ, որ իմ կեանքը թունաւորի,—ասաց նա, երկար տեղ եաեիցս լուռ գալուց յետոյ։

—Դու քո այդ ամբողջ իդիօտութեամբ արդէն մի մեծ առիթ ես, էլ ինչ նոր առիթ պէտք է տաս,—նկատեցի ես։

—Սիալւում ես. ես իդիօտ չեմ։

—Դու ոչ թէ միայն իդիօտ ես, այլ և, կարելի է ասել,—իդիօտների թագաւորը։

—Սիալւում ես. ես չափազանց բարի եմ։

—Բարի, իդիօտ—միևնոյն է։

Գարեգինը քայլերը մեծացրեց և հաւասարուեց ինձ։

—Լաւ. ինչ ես ուզում, որ անեմ,—ասաց նա վճռական ձայնով։—Թողնեմ նրան։

—Ի հարկէ, յիմար։

—Ինչի համար։ Չէ, մի ասա, տեսնեմ, ինչի համար։

—Որ ասում եմ իդիօտ ես։ Է՛լի ասեմ, ինչոր այս րոպէիս ասացի։

—Նա չի սիրում ինձ, չէ՞։ Լաւ։ Հապա ինչու մատանիս ընդունեց։ Չէը. ճանաչում ինձ այն ժամանակ, չէ՞։ Լաւ։ Հիմայ հօ ճանաչեց։

—Այո, ճանաչեց, և տեսար, որ ոչ ապարանջանդ ընդունեց, ոչ բոնբոնիերդ։

—Այո, ճիշտ է, նա ոչ ապարանջանի վրայ ուշադրութիւն դարձրեց, ոչ բոնբոնիերի վրայ, բայց հօ մատանին դեռ մատին էր։ Հը՛, հօ մատին էր։ Տեսար, թէ ոչ։

—Տեսայ։

—Ինչու չհանեց մատից, չտուեց ինձ և չասաց. «Պարոն, ահա ձեր մատանին. ես այլ ևս չեմ կամենում ձեր կինը լինել, որովհետև քննեցի ձեզ և տեսայ, որ դուք իդիօտ էք»։

Ճանկարծ այնպիսի մի ծիծաղ բռնեց ինձ, որ երկար ժամանակ չկարողացայ հանգստանալ։

—Բայց նա այդպիսի բան չարեց,—չարունակեց Գարեգինը նոյն գրգիռով, առանց ուշադրութիւն դարձնելու ծիծաղիս վրայ։—Ինչու չարեց. հօ կարող էր անել. չէ՞ որ նա զարգացած աղջիկ է, վերջապէս համարձակ է։ Ինչու չարեց։ Հը՛. քեզ եմ հարցնում, ինչու չարեց։

—Որովհետև խելքը գնում է քեզ համար։

—Չէ, մի հեգնիր, խնդրեմ։ Ասա, ինչու չարեց։

—Ես ինչ գիտեմ։

—Հա, այդտեղ կաց,—յաղթանակը տարած մարդու պէս վրայ բերեց նա։—Չարեց, որովհետև... ոչ ես եմ ճանաչում նրան, ոչ դու։ Եւ ի զուր ես չտալտ ինձ խորհուրդ տալու, որ ձեռք վերցնեմ նրանից։ Մինչև որ ինքը չերմերժի, ես ձեռք վերցնողը չեմ, չեմ և չեմ։

—Է՛հ, դու գիտես։ Յաեսութիւն։

Մեր փողոցները բաժանւում էին. թողի նրան և դիմեցի դէպի բնակարանս։

Տասը քայլ չհեռացած, Գարեգինը կանչեց ետևիցս.

—Սպասիր։

Կանգ առայ։

—Դու կըտեսնես, որ մենք չափազանց երջանիկ կըլինենք։

—Տայ Աստուած,—ասացի ես և չարունակեցի ճանապարհս։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՀԱՐԿԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ինչպես հայտնի է, Հայաստանի նորագույն հարկավորումները կատարվել են 1897 թ. հունիսի 1-ից մինչև 1898 թ. մայիսի 31-ը ներառյալ։ Այդ հարկավորումները կատարվել են հետևյալ կարգով։

Հարկավորվել են հետևյալ գյուղերը։

Ալաշկերտի գավառում՝ Ալաշկերտ, Ալաշկերտի վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ վանք, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ Ղարաքիլիսա, Ալաշկերտի Ղարաքիլիսա Ղարաբուլաղ

ՍԱՀՄԱՆԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱ

կողմից, այդ ազամանդն արժէ 20,000,000 լիրա, 16 զանազան իրեր չինուած ոսկուց ու անգին քարերից, 884 հատ ոսկուց ու արծաթից սկիհ, 7 հատ ոսկէ և արծաթէ արձաններ և բացի այդ դարձեալ 1000-ի չափ գեղարուեստական այլ արտադրութիւններ: Հետաքրքիր, առանց չափազանցութեան, կարելի է բոլոր այդ իրերը գնահատել 50,000,000 լիրայ: Իսկ ինչ վերաբերում է առձեռն դրամին, որ պահը դրել է զանազան բանկերում, հաւանական է, որ Պիոս Թ. պապի ունեցած դրամագլխից քիչ չէ, որ կազմում էր 40,000,000 լիրայից աւելի:

Ցիրաւի որ Հռովմայ պապը Քրիստոսի արժանաւոր յաջորդն է...:

—

Ամերիկացի ղժմատուրգների աշխատանքի մասին մօտաւոր գաղափար կազմելու համար մէջ բերենք հետեւալները. «Sheaundoch» զինուորական պիէսի հեղինակը իւր այդ գրութեան համար ստացել է 100,000 ֆունտ ստերլինգ. նոյն հեղինակի «Aristocracy» գրաման իրեն օգուտ է տուել 50,000 դոլար: «The gir Jleftbehind me»-ի հեղինակը վարձատրուած է 75,000 դոլարով: Վիլիամ Գրիլեթը իւր ամեն մի պիէսի համար ստանում էր 50,000 դոլար և այլն: Այն երջանկացի հեղինակները, որոնց գրած պիէսները հաւանութիւն կըգտնեն Ամերիկայում, նոյնպէս օգտըւում են այդ ոսկեայ հեղեղից:

ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ, 14 հոկտեմբերի.— *Սպանիային և Ֆրանսիային լաւ յայտնի մի անիշխանական հոկտեմբերի 23-ին ձերբակալուած է Մայլտայից Մակեդոնիա գնացող չոգենաւի մէջ: Ձերբակալուածը Իտալիայից գնացել էր Մայլտա և գըրուել էր Ալէքսանդրիա գնացող ուղեորների ցուցակում, մտադիր լինելով այցելելու Պալեստին:*

ՊԱՐԻԶ. — *Համագումարների ժողովի բացումը և Դեռուլեդի, Միլվուայի ու Բրիսմանի՝ Բուրբոնեան պալատը գնալը մի քանի ցոյցերի առիթ տուեց: Համաձայնութեան հրապարակի վրայ բաղմաժարդ ամբոխ էր հաւաքուած: Լսւում էին «Կեցցէ՛ զօրքը, կորչի՛ Հրեաները» աղաղակները, որոնց պատասխանում էին «Կեցցէ՛ հասարակապետութիւնը, կեցցէ՛ Ֆրանսիան» աղաղակներով: Անիկանութիւնը ցրեց ամբոխին համաձայնութեան հրապարակից: Տուր ու թակ տեղի ունեցաւ: Ձերբակալուեցին մի քանի հոգի, դրանց թւում ձերբակալուեց հակահրէական միութեան նախագահ Գերլենը, որը ձեռնափայտի հարուածով վիրաւորեց ոստիկանութեան կոմիսար Լեպրոյին:*

ՊԱՐԻԶ. — *Պատգամաւորների ժողովը հաւաքուած են մեծ թուով պատգամաւորներ, մեծ շարժում է տիրում: Բրիսսոնը բարձրանում է ամբիոն: Աղաղակները աջ կողմից. «Հրաժարական տուէք»: Ձայները ձախ կողմից: Բրիսսոնը յիշեցնում է, որ Դրայֆուսի գործը յանձնուած է վճռաբեկ ատեանի քննութեանը: Ամենաստեակ բողոքներ: Աղմուկ: Բրիսսոնը ժողովից խնդրում է Դրայֆուսի գործի մասին անելիք հարցապնդումները բաժանել միւս հարցապնդումներից: Մի քանի ձախահարութիւններ: Ամբոխն է բարձրանում Դեռուլէդը: Ջանուանը, Դեռուլէդի յարձակումների պատճառով, ամբոխն բարձրացաւ և յայտարարեց, որ հրաժարական է տալիս: Ցուցում: Ժողովից հեռանալով, Ջանուանը գնաց Ելիսեան պալատը, բայց Փորը չընդունեց նրան. յանձնարարելով ասել, որ նրա հրաժարականը կարող է ընդունել միայն խորհրդի նախագահի միջոցով: Բրիսսոնի հետ ունեցած տեսակցութեան ժամանակ Փորը միացաւ Բրիսսոնի կարծիքի հետ, որ զինուորական պարդիֆլյը պէտք չէ յանձնել քաղաքացիական անձի, որպէսզի հաստատի, որ զինուորական իշխանութիւնն ենթարկւում է քաղաքացիական իշխանութեան: Փորը խոստացաւ դատապարտանց Ջանուանի վարմունքը: Նիստը ընդհատման ժամանակ օրերդ չարժում էր նկատւում: Հասարակապետական բոլոր պատգամաւորները խոստացան դատապարտում էին Ջանուանի վարմունքը:*

ՊԱՐԻԶ. — *Ոստիկանական կոմիսարի վրայ գործուած յարձակումից յետոյ, Համաձայնութեան հրապարակից ցրեցին ամբոխին, և հրապարակը բռնուեց զօրքերով: Մինչև ժամը 4-ը ձերբակալուած էր մօտ 150 հոգի:*

Կ. ՊՈԼԻՍ.—*Կրեաէից հաղորդում են, որ Ծովակալ Սկրիպովին յաջողուել է Ռեսիմնոյի քրիստոնեայ բնակիչներին հաշտեցնել մահմեդականների հետ: Սկըսուած է կրետական ժանդարմերիա կազմակերպելու գործը:*

ՎԵՆՆԱ, 15 հոկտեմբերի.— Գրաֆ Մուրաուլը մեկնեց Լիւդվիա:

ՊԱՐԻԶ. — *Բրիսսոնի մինիստրութիւնն ընկաւ հետեւեալ պարագաներում. Բրիսսոնը, մերժելով դը-Մագիի առաջարկութիւնն, ասում է, որ կառավարութիւնը չի ընդունում ոչ հաւանութիւն, ոչ պախարակում: Դը-Մագիի առաջարկութիւնը ընդունուած է 296 ձայների մեծամասնութեամբ ընդդէմ 243-ի: Ընկերվարական Բերտոն պահանջում է, որ ժողովը վստահութիւն յայտնէ Բրիսսոնին: Բրիսսոնը լուծութիւն է պատպանում: Բերտոյի առաջարկը մերժուած է 286 ձայների մեծամասնութեամբ ընդդէմ 254-ի: Մինիստրները դուրս են գալիս նիստի դահլիճից: Դրշանելն առաջարկում է միասին քուէարկել հերթական գործերին անցնելու բանաձեւը և Ռիբոյի ու դը-Մագիի առաջարկները: Ժողովն ընդունում է հերթական գործերին անցնելու բանաձեւը 460 ձայների մեծամասնութեամբ ընդդէմ 28-ի: Բողոքի դ' Ասսոնն առաջարկում է դատբանալ բոլոր մինիստրների դէմ, բայց գեներալ Ջանուանից: Նիստը փակուած է երեկոյեան ժամը 8½-ին: Հետեւեալ նիստը նշանակուած է հոկտեմբերի 23-ին:*

ՊԵԿԻՆ.—*Այսօր հասան ֆրանսիական ծովային հետախզ զօրքի 30 վիշտուր ֆրանսիական դեսպանատունը պահպանելու համար:*

ՊԱՐԻԶ. — *Նախագահ Փորն առաւօտեան ընդունեց Լուբէին և Դրշանելին, կէսօրին — պատգամաւորների ժողովի փոխ-նախագահին: Հաւատացնում են, որ Փորն ամեն ջանք գործ կըդնէ չուտով նոր մինիստրութիւն կազմակերպելու: Մինիստրների խորհրդի նախագահ համարում են Ռիբոյին:*

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

—

Հին-Նախիջեւան. — Ստր. Մեսրոպ վարդապետին: Դուք ուղարկել էք մեզ «Իմ պատասխանը բժիշկ Զահ-Նազարեանցին» գրութիւնը և խնդրում էք «առանց որ և է փոփոխութեան տպել» ձեր այդ պատասխանը, «հակառակ ղէպքում ստիպուած» կըլինէք...:

Ձեր պատասխանը կարող ենք տպել միմիայն փոփոխութեամբ: Մենք audiatur et altera pars-ին հետեւել ենք և հետեւում ենք, բայց անփոփոխ տպել չենք կարող ձեր պատասխանը, որովհետեւ դրանով նոր և անվերջ պատասխանների համար դուռ է բացւում:

Հին-Նախիջեւան. Ամրողջական Սոկրատ ին: Ուրախութեամբ կարդացինք, որ ստր. Կիւրեղ վարդապետն ստժանաւոր և գործունեայ հոգեւորական է և նրա դէմ գրածները, ինչպէս երեւում է ձեր գրութիւնից, գրպարտութիւններ են, բայց ձեր ընդարձակ յօդուածը չենք կարող տպել:

Կարդացէք վերի պատասխանի վերջին տողերը: Ի սէր Աստուծոյ, թողէք անձնական յարձակումները:

Պարիզ. — Պ. Զահ.-Մել.: Ձեզանից նամակ չստացանք:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐԱՄ ՍՊԱՆԴԱՐԱՐԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՌԱՁՄԱՎԻՊԱԿԱՆ ՁԱՆԱՊԱՐՀ

1898 թ. մայիսի 1-ից մինչև 1898 թ. նոյեմ. 1

Թիֆլիսից I-ին հինգ տեղ ունեցող կառքը մեկնում է առ. 9 ժ. 30 ր. գիշերում է Մլէթում և հասնում է Վլադիկաւկազ միւս օրը եր. 7 ժ. 20 ր.: II-ը մեկնում է առաւօտեան 11 ժամին և գիշերում է Պասանաուրում. հասնում է Վլադիկաւկազ միւս օրը եր. 9 ժ. 20 ր.:

Վեց տեղ ունեցող I-ին հանրակառք (առանց գիշերելու) մեկնում է օրուայ 3 ժ. 30 ր. և հասնում է Վլադիկաւկազ միւս օրը եր. 4 ժ. 35 ր. II-ը մեկնում է եր. 9 ժ., առանց գիշերելու, հասնում է Վլադիկաւկազ միւս օր եր 11 ժ. 20 ր.:

Վլադիկաւկազից հինգ տեղ ունեցող I կառքը մեկնում է առ. 7 ժ. գիշերում է Մլէթում և հասնում է Թիֆլիս միւս օրը եր. 6 ժ. 30 ր.: II-ը մեկնում է առ. 9. 30 ր. գիշերում է Պասանաուրում և հասնում է Թիֆլիս միւս օրը 7 ժ. 55 ր.:

Վեց տեղ ունեցող I-ին հանրակառք (առանց գիշերելու) մեկնում է եր. 5 ժ. 30 ր. և հասնում է Թիֆլիս միւս օր, եր. 7 ժ. 25 ր.: II-ը մեկնում է եր. 9 ժ. և առանց գիշերելու հասնում է Թիֆլիս միւս օրը եր. 10 ժ. 55 ր.:

—

ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԾՆՆԴԱԲԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՈՎ

(Սոլոլակ, Սապովայա փողոց, № 64)

(սեպհական տուն)

Հեռաթոս № 230

Երեւելի հիւանդների ընդունելութիւնն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը՝ ժամը 2—4-ը ցերեկը. վճարը հիւանդների կարողութեան համեմատ, մանաւոր ընդունելութիւն՝ ամենայն օր՝ ժամը 8—10 առաւօտեան—վճարը 2 ր.: Դիշերօթիկ հիւանդներ և ծննդաբեր կանայք ընդունում են գիշերուայ և օրուայ ամեն ժամանակ, բայց այդ մասին առաջուց տեղեկութիւն պիտի տրուի. վճարը որոշում է ըստ պատկարգերի: Հիւանդները ձրի են: Դինեկոլոգիայի բաժանմունք ընդունողները վճարում են 1 ր. 50 կ. մինչև 8 ր. մի օրուգիշերուայ համար. ծննդարերական բաժանմունքը մտնողները—1 ր. մինչև 5 ր. մի օրուգիշերուայ համար: Երկունքի ադատելը 10 ր. մինչև 50 ր.: Անդամահատութիւնը ըստ համաձայնութեան: Երեւելի բոլոր հիւանդները դիզ և նեղթի ատենում են ընդունելութեան ժամանակ ձրի: Հիւանդների հա-

ԳՐԻՄՈ և ԸՆԿ. ՍՐՍԿՈՒԻՄՆ

ՄԱՏԻԿՈՅԻՑ

Պատրաստուած է բացառապէս մատիկոյի (Պերուվիանի բոյս) տերեւներից:

ԳԵՂՈՆ ԳՐԻՄՈ

Գեղագործներ ԳՐԻՄՈ և ԸՆԿ.
8, Rue Vivienne.

— և դեղատներում —

(M.) 20006 17 - 14

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀՑՈՑ ՀՐԱՏ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամներ ընդունում է հետեւեալ կերպով՝

	Ր.	Կ.
Ազաթանգեղոսի պատմութիւնը.	1	
Ստեփաննոս տարօնեցու պատմութիւնը.	2	
Թիֆլիսեցոց մուսուր կեանքը	1	50
Ղեւոնդ պատմագիր.	2	
Դասագիրք կրօնի ուսուցիչների համար	1	75
Ժամանակագրութիւն հայոց Դարտպի.	1	25
Հանրամատչեղի բնախօսութիւն Լունկեիչի.	1	
Հանրամատչեղի աստղաբաշխութիւն Փլամմարիոնի.	1	
Քննական պատմութիւն հայոց Գարագաշեանի.	4	
Պատմութիւն հայոց, Պալասանեանի.	1	50
Ակնայ հնութիւնք, ձանիկեանի	2	
Մանկական լօտօ, (հայ., ռուս., ֆրանսերէն և վրացերէն).	1	20
Ազգային ջօջեր, Պարոնեանի	1	
Դաւիթ Կօպպերֆիլդ, Դիկկենսի.	1	
Վէպիկներ և զրոյցներ, Մօպասանի	1	
Ծո՛ երթաս, Սենկեվիչի	1	50
Մարդ եմ, էրերսի.	1	

Դիմել՝ Тифлисъ, Тифлисское Общ. Изд. Армянскихъ книгъ.

(1105) 50—8

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ 75-ԱՄԵԱՅ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ I հատորը, որ գրել է պ. Ազէքսանդը Երիցեանը (հրատարակութիւն հոգաբարձութեան դպրոցի), վաճառւում է Թիֆլիսի կեդրոնական գրավաճառանոցում և Ներսիսեան դպրանոցի գրագարանում, հատը 2 րուբլի:
(1107) 3 3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀՑՈՑ ՀՐԱՏ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լոյս տեսաւ

ՄԱՐԴ ԵՄ

(HOMO SUM)

ՎԷՊ

Գերմաներէն բնագրից թարգմանեց

ՍՏ. ՄԱԼԽԱՍՆԱՆՑ

428 երես, Գինն է 1 ՐՈՒԲԼԻ

Դիմել՝ Армянское Издательское Общество въ Тифлисѣ.

(1067) 50 - 30

Վաճառւում է Մոսկուայում տպուած

„ՍՈՒՆԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ"

Ազգային լիակատար **ԵՐԳԱՐԱՆԻ** *առաջին հատորը, չորրորդ տպագրութեամբ, բաղկացած 402 մեծադիր երեսներից, 300-ից աւելի գործածական երգերով, ընտրատեղծութիւններով և, երգերին վերաբերեալ, արձակ դրուածքներով: Իւրաքանչիւր օրինակի գինն է 1 ր., ճանապարհածախքով—1 ր. 20 կ.: 10 օրինակ գիրքը պահեցողը ճանապարհածախք չէ վճարում: Յանկացողները, յայտնելով իրենց ճիշտ հասցէն, դիմում են Բագու, «Սոխակի» հրատարակչին սոյն հասցէով.*

Священнику Григорію Григоріанцу, *въ Баку.*

(1058) 5—4

Լոյս տեսաւ ՄԵՐ ԿԱԶՄԱՆ

1899 Թ. ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Հարուստ յատկուածով և երազահանով:

Յանկացողները թող չուտպեն մեզ յայտնելու, որպէս զի իւր ժամանակին կարողանանք հասցնել:

20—7 (1001) *Թիֆլիս՝ Մակար Ջմշկեան:*

ДАРОМЪ

РАЗДАЮТСЯ

ПОРТРЕТЫ

писанные карандашомъ-верескледомъ

Чтобы распространить въ Россіи свои прелестные портреты, писанные Карандашомъ-Верескледомъ, АРТИСТИЧЕСКОЕ ОБЩЕСТВО ПОРТРЕТОВЪ въ Парижѣ СОВЕРШЕННО БЕЗПЛАТНО напишетъ всякому читателю или подписчику нашей газеты портретъ Карандашомъ-Верескледомъ большой цѣнности. Для того это объявленіе должно быть отрѣзано и прислано вмѣстѣ съ Вашею фотографіею, по которой Вашъ портретъ долженъ быть написанъ, въ опредѣленный 25-дневный срокъ, считая съ настоящаго числа журнала, и если лицо предложитъ свою готовность рекомендовать наше Общество между своими родственниками и знакомыми. Просимъ писать четко Вашу фамилію и адресъ на спинкѣ фотографіи и прислать ее черезъ почту подъ слѣдующимъ адресомъ: Mon TANQUEREY, Directeur de la SOCIÉTÉ ARTISTIQUE DE PORTRAITS, 9, rue de St-Pétersbourg. Paris (France) — Парижъ (Франція). — Ваша фотографія будетъ Вамъ возвращена безъ поврежденія вмѣстѣ съ большимъ портретомъ, какъ только послѣдній будетъ готовъ.

(M.) 123374 11—1

Дозв. цензурою. Тифлисъ, октября 16 го дня, 1898 г. Տպարան Ա. Ի. Պետրովի Типографія А. И. Петрова, Головинскій проспектъ, домъ № 12 Телефонъ № 387.